

В. П. Заблоцький

Евтаназія

ЕВТАНАЗІЯ (від грец. εὖ – добре, θάνατος – смерть) – навмисне позбавлення життя безнадійно хворої людини з метою припинення її страждань. Е. розглядають у філософії, мед. та юрид. деонтології, практ. етиці. У рамках антич. філософії проблему Е. насамперед пов'язували з питанням про добровіл. *суїцид*. Стоїки вважали, що для мудреця жити відповідно до законів природи – бути здатним своєчасно відмовитися від життя, навіть у розквіті сил. Для епікурейців заповідання Е. також було необхід. елементом гармоній. життя, в якому існує можливість піти у небуття тоді, коли реальність не приносить насолоди. Право розпоряджатися влас. тілом і життям (отже, право одноосібно вирішувати питання про Е.) належить до загальнолюдських. Відповідне ставлення властиве сх. цивілізац. традиції (низка реліг. ритуалів в Індії, кодекс самураїв Бусидо тощо). Гол. аргумент прихильників Е. полягає в тому, що життя можна вважати благом і цінністю тільки за умов переваги задоволення й насолоди над стражданнями та випробуваннями. У сучас. біоетиці та медицині під Е. розуміють сприяння безболіс. позбавленню життя безнадійно хворих за їхнім влас. бажанням. Виділяють Е. активну (позитивну) – застосування актив. дій для прискорення смерті хворого з безнадій. прогнозом на остан. стадії хвороби; а також пасивну (негативну) – відмова від заходів, спрямов. на підтримання життя хворого (дистаназія); припинення дистаназії – ортоназія. До самої ідеї Е. негативно ставляться у християнстві, вважаючи дар життя неоцінен. благом, який людина повинна використати до кінця (навіть муки й страждання є необхід. складовою досвіду на шляху до Господа). Історія філос. і реліг.-богослов. думки репрезентує широкий спектр підходів – від визнання самогубства злочином до проголошення необхідності самогубства лише за певних обставин. Очевид. залишається факт, що практ. аспекти використання права людини на Е. потребують ретел. правового опрацювання. У деяких країнах (напр., у Нідерландах, 23-х штатах США) ухвалено закони, які припускають застосування Е. Водночас у США існують серйозні проблеми, пов'язані із практикуванням актив. Е. (резонансна справа лікаря Дж. Кеворкяна). На тер. Швейцарії працює клініка-госпіс, яка пропонує заходи Е. (комплекс смертел. ін'єкцій). За чинним кримінал. законодавством України Е. не є правомірною; однак фактично визнається пасивна Е., за якої пацієнт може скористатися правом відмови від лікув. заходів, що не тягне відповідальності для лікар. персоналу. Позбавлення життя за згодою потерпілого – злочин, передбачений ст. 94 Кримінал. кодексу України; якщо так

вчинено без згоди хворого, це кваліфікують як ненадання допомоги хворому мед. працівником, що призвело до тяжких наслідків для потерпілого (ч. 2 ст. 113 Кримінал. кодексу України).

Рекомендована література

1. Шестопалова Л. М. Евтаназія та самогубство // Психологія суїцидал. поведінки: діагностика, корекція, профілактика. К., 2000;
2. Невгод В. Евтаназія – вчора, сьогодні, завтра... // ЛіС. 2003. № 12;
3. Грищенко О. Проблема державного забезпечення права людини на застосування евтаназії // Юрид. журн. 2005. № 6.

Бібліографічний опис:

Евтаназія / В. П. Заблоцький // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2009. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-18586>

2001-2024 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).